

AİLE DANIŞMANLIĞININ AİLE İÇİ SORUNLAR ÖZELİNDE İNŞASI VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**AN EVALUATION ON THE CONSTRUCTION AND SUSTAINABILITY OF FAMILY COUNSELING SPECIFICALLY FOR DOMESTIC PROBLEMS****Sait YILDIRIM*****Öz****Article Info**

Aile, çiftlerin bir araya gelerek birbirlerinin ve toplumun ihtiyaçlarını karşıladığı maddi, manevi ve sosyal temelleri bulunan bir kurumdur. Bu kurumun sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için belli ölçüde şartlar ve çabalar gerekmektedir. Aile, evlilik öncesi, sonrası, çocuk yetiştirme süreci başta olmak üzere birçok aşama ile oluştuğu için bu süreçlerde birçok sorun yaşanmakta ve bu sorunların çözümlenmesinde çiftler kimi zaman yeterli olamamaktadır. Bu durumda geçmişten günümüze kadar, aracı, hakem, danışman gibi farklı isimlerle anılsa da üçüncü bir bakış ve müdahaleye ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüzde bu ihtiyacı karşılayan sisteme aile danışmanlığı ismi verilmektedir. Bu çalışmada aile danışmanlığının aile içi sorunlara müdahale süreci ve aile yapılarında görülen temel sorunların ele alınması amaçlanmaktadır. Çalışmada, kuramsal olarak aile danışmanlığında kullanılan tekniklere değinilmiştir. Kuramsal pratikler, aile danışmanlığı alanında kullanılan çeşitli kuramların temellerini ve nasıl uygulandıklarını anlamak için kapsamlı bir kaynak sunmaktadır. Özellikle, aile dinamiklerini anlamak ve çözmek için kullanılan yöntemler, terapistlerin ve danışanların problemleri nasıl ele aldıkları ve çözüm yolları aradıkları konusunda bilgi vermektedir. Aynı zamanda aileye dair sosyal problemlerin kapsamı ele alınmıştır. Değerlendirme kısmında aile danışmanlığının problemleri çözüme konusundaki katkısı değerlendirilmiştir. Bu süreçte, evlenme süreci, boşanma, sağlıklı iletişim ve aile yönetimi konusunda değerlendirmelere yer verilmiştir. Danışmanlık sürecinde ise aile içi ilişkiler, iletişim sorunları, bireysel ve grup terapisi uygulamaları gibi konular yer almaktadır. Aile danışmanı, ailelerin karşılaştığı çatışma, iletişim sorunları, rol anlaşmazlıkları gibi problemleri çözmeye odaklanır. Aile Danışmanlığı, bireylerin ve ailelerin daha sağlıklı ilişkiler kurmasına, çatışmaları etkili bir şekilde yönetmesine ve bireysel potansiyellerini maksimize etmesine yardımcı olmayı amaçlar. Mevcut probleme yönelik benimsenen her bir yaklaşım, aile yapısını, bireyler arası ilişkileri ve aile içi işlevselliği destekleyici özel teknikler ve müdahaleler sunar.

Anahtar Kelimeler: Aile Danışmanlığı, Evlilik, Sağlıklı İletişim, Aile Yönetimi.

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi:23/01/2024

Kabul Tarihi:21/02/2024

Atıf

Yıldırım, S. (2024). Aile Danışmanlığının Aile İçi Sorunlar Özelinde İnşası ve Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Değerlendirme. *Anasay* 27, 125-137.

Abstract**Research Article**

Family is an institution with material, spiritual and social foundations where couples come together and meet the needs of each other and the society. A certain amount of conditions and efforts are required to maintain this institution in a healthy way. Since the family is formed through many stages, especially before and after marriage and the child-raising process, many problems occur in these processes and sometimes couples are not sufficient in solving these problems. In this case, a third perspective and intervention is needed, even though it has been referred to by different names such as intermediary, arbitrator, consultant from past to present. Today, the system that meets this need is called family counseling. This study aims to address the process of family counseling intervening in family problems and the basic problems seen in family structures. In the study, the techniques used in

Received: 23/01/2024

Accepted: 21/02/2024

* Doç. Dr., Iğdır Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Mail: saityildirim.erz@gmail.com **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0002-6044-2447>

family counseling were theoretically mentioned. Theoretical practices provide a comprehensive resource for understanding the foundations of various theories used in the field of family counseling and how they are applied. In particular, the methods used to understand and analyze family dynamics provide information about how therapists and clients handle problems and seek solutions. At the same time, the scope of social problems related to the family is discussed. In the evaluation section, the contribution of family counseling to solving problems was evaluated. In this process, evaluations on the marriage process, divorce, healthy communication and family management are included. The counseling process includes issues such as family relationships, communication problems, and individual and group therapy practices. Family counselor focuses on solving problems faced by families such as conflict, communication problems, and role disagreements. Family Counseling aims to help individuals and families build healthier relationships, manage conflicts effectively, and maximize their individual potential. Each approach adopted for the current problem offers specific techniques and interventions that support family structure, interpersonal relationships and intra-family functionality.

Keywords: Family Counseling, Marriage, Healthy Communication, Family Management.

Cite this article as:

Yıldırım, S. (2024). An Evaluation on the Construction and Sustainability of Family Counseling Specifically for Domestic Problems, *Anasay* 27,125-137.

EXTENDED ABSTRACT

This study is research that evaluates the impact and sustainability of family counseling on family problems. Family is an institution where couples come together to meet the needs of each other and the society. However, various conditions and efforts are required to maintain the family structure in a healthy way. Many problems may arise, especially during stages such as before and after marriage and during the child-raising process, and couples may be unable to solve these problems. In this case, a third perspective and intervention is needed, and a system called family counseling has been developed to meet this need.

The aim of this study is to examine the intervention process of family counseling to family problems and to address the basic problems seen in family structures. In the study, the techniques used in family counseling are explained theoretically. These theoretical practices provide a comprehensive resource for understanding the foundations of various theories used in the field of family counseling and how they are applied. In particular, the methods used to understand and analyze family dynamics explain how therapists and clients address problems and seek solutions. In addition, the scope of social problems related to the family is also discussed.

In the evaluation section, the contribution of family counseling to the solution of problems was examined. In this process, topics such as the marriage process, divorce, healthy communication and family management were discussed. The counseling process includes issues such as family relationships, communication problems, and individual and group therapy practices. The issues that the family counselor focuses on include problems faced by couples such as conflicts, communication problems and role disagreements.

Family Counseling aims to help individuals and families build healthier relationships, manage conflicts effectively, and maximize their individual potential. The approach adopted for each problem offers specific techniques and interventions that support family structure, inter-individual relationships and intra-family functionality.

The study emphasizes that family counseling is an effective method for intervening in family problems. Family counseling focuses on maintaining healthy communication through the processes of detecting, diagnosing and treating problems. Additionally, precautions need to be taken for the sustainability of family counseling.

Family counseling is a process in which various techniques are used to improve relationships between individuals and families, resolve conflicts and support psychological health. Different theoretical models are applied in this field. The application of these models offers different perspectives to therapists and clients. Family counseling is a field that combines knowledge and techniques from different disciplines and develops a holistic approach to the problems faced by individuals and families.

Family counseling can also be done through online platforms. The importance of digitalization has increased, especially after the Covid-19 process. In addition to the advantages of time and space, online counseling allows clients to express themselves more easily. In the

consultancy process, factors such as objectivity, communication skills, decision-making ability, reliability and confidentiality are important. Additionally, laws regarding domestic issues also play an important role.

Family counseling plays a significant role in resolving interpersonal problems within families. The main underlying factors of family problems are disagreements and communication issues. These problems often result in issues such as violence, aggression, and divorce, stemming from a lack of communication, identity conflicts, and social differences. Therefore, proposed solutions focus on promoting healthy communication and effective family management during the processes of marriage and divorce.

In conclusion, family counseling plays a vital role in addressing social problems associated with family dynamics. It is important to identify the scope of social problems, considering the relations between partners. When problems arise due to incompatibilities of personality, social deficiencies, and unconscious behaviors, accumulated issues eventually result in violence and aggression. At this point, family counseling becomes necessary. It also plays a decisive role in addressing issues that may arise in the pre-marriage and marriage processes. Engaging knowledgeable and empathetic professionals helps maintain healthy family relationships. In cases of divorce and separation, family counseling aims to minimize the negative impacts on both couples and children. The significance of effective communication in resolving family problems and the management of family affairs should also be emphasized. By enhancing communication skills, providing guidance for healthy management, and creating solutions that are sustainable, applicable, problem-specific, and fair to all parties involved, family counselors can contribute to resolving family issues effectively.

Giriş

İnsan, doğası itibarıyla yalnız yaşamaya elverişli değildir. Bu durum, bireyin doğumundan ölümüne kadar çeşitli fiziksel, biyolojik, psikolojik ve cinsel anlamda değişim ve gelişimler ile açıkça görülmektedir.

Doğum öncesi dönemde çocuk, anne karnında iken annenin yaşadığı ve hissettiği duygulardan etkilenen varlık, doğumu ile birlikte tüm ihtiyaçlarının bakım verenleri tarafından karşılanması gereken bir bebeğe dönüşür. Çocukluk dönemi, yaşama dair hemen her şeyin öğrenildiği, becerilerin kazanıldığı, kimlik ve kişiliğin yerleştiği bir dönemdir. Ergenlik süreci ile ebeveynler ile bağlar sınırlandırıldığı gibi duygusalılık, saldırganlık, cinsellik, uyumsuzluk, kimlik arayışı ve çatışmaları durumlarının yaygınlaştığı dikkat çekmektedir. Gençlik dönemi ise kimliğin ve kişiliğin biçimlendiği, eğitimin nihayetlenip iş ve aile yaşamının kurulmaya başlandığı kritik bir evredir. Olgunluk dönemi ile çocuk yetiştirme süreci ve mülk edinme gibi temel kaygıların yaşandığı bir sürecin daimi olduğu söylenebilir. Yaşlanma dönemi ise emeklilik süreci ile birlikte birçok problemin ortaya çıktığı bir süreçtir. Yaşlılık döneminde hastalık, yalnızlaşma, sağlık problemleri, partnerden ayrılma veya partneri kaybetme, statü kaybı, bakıma muhtaç olma ve kendini değersiz hissetme gibi problemlerle karşılaşmaktadır (Karakurt, 2021).

Yukarıda bahsedilen gelişim süreçlerini hemen her birey tecrübe edinmektedir. Yaşamın her dönemi kendine ait risklerle bezenmiştir. Bu süreçlerde kritik rollerde olan bireyler, riskleri azaltma noktasında etkilidir. Ebeveynler, kardeşler, çocuklar, partner, arkadaşlar, iş arkadaşları vb. bireyin yakın çevresi problemlerin üstesinden gelme konusunda etkilidir; ancak görülmektedir ki belirtilen problemlerin ortaya çıkması ve yaygınlaşması da yakın çevreden kaynaklanmaktadır.

Yaşamın her döneminde kurulan sağlıklı ilişki ve gelişimler, bireyleri ve bireyler arası problemleri görünür kılmaktadır. Örneğin, çocukluk döneminde çocuk-ebeveyn arasındaki sağlıklı ilişki, çocuğun yetişkinlik döneminde problemleri bir birey olmasına yol açabilmektedir. “Problemler” kavramı çok yönlü biçimde ele alınabilir. Şiddet, saldırganlık, sapkınlık ve suçluluk içeren birçok davranışı benimseme ihtimali, bahsedilen riskli ilişkiler ile mümkündür. Bu noktada aile danışmanlığının temelinde problemleri tespit, teşhis ve tedavi gibi süreçlere indirgeyerek iletişimi sağlıklı bir biçimde sürdürmenin yer aldığını belirtmek gerekir. Amacımız ise ortaya

çıkan problemlerin kaynağı ve sınırlarını belirleyerek çiftlere yol gösterici ve uzlaştırıcı bir kazanım sunmaktır.

Çalışmamız kapsamında aile içi problemlerin temelinde şiddet, ihmal ve istismar, boşanma-ayrılma, tartışmanın sürekliliği ve medya etkisi durumlarından kaynaklanan temel problemlere değinilecektir. Bunlara yönelik çözümlerde danışmanlığın etkisi ortaya konulacaktır. Aile Danışmanlığının ailevi problemler üzerine biçimlenişi noktasında sorunların öncelikle tanımlanması, sınırlarının çizilmesi, temel risk faktörlerinin belirlenmesi ve nihayetinde problemlere eğilim ve sorunları yönetme biçimi konusunda kolaylık sağlanmaktadır. Belirtilen problemlerin engellenmesi, ortaya çıkması ile çözümlenmesi aile danışmanlığının nihai hedefini oluşturmaktadır. Problemler çözülürken diğer yandan emsal problemlerin oluşmaması için risklere dair önlemler sürdürülebilir biçimde geliştirilmelidir. Çatışmalarda üçüncü bir göz tarafından bağımsız, adil ve otoriter bir müdahale sistemi olan danışmanlıkta sosyal problemlere yönelik yaklaşımlarda ekstra girişimlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu girişimler, problemlerin köklü, kültürel ve sosyal temellerle beslenmesinden kaynaklı olarak kalıcı, yaygın etki oranlı ve sürdürülebilir olmalıdır. Aile özelinde aile danışmanlığı çalışmamızda öncelikle aile içinde ortaya çıkan problemlerin kaynağı, sebebi ve sınırları belirlenecektir. Aynı zamanda sosyal problemlerin doğasına yönelik genel geçer ilkelerden bahsedilecektir. Devamında ise Aile Danışmanlığının problemlere yaklaşımı ve sağlıklı iletişim çözümüne ilişkin yöntemlerden bahsedilerek uygulama sürecine ilişkin yol haritası çizilecektir.

1. Sosyal Problemlerin Kapsamı

Aile içi ilişkilerde yaşanan sorunları belirlemek için amaç oluşturma ve sistemleştirme oldukça önemlidir (Tönbul, 2019). Aile içi problemler temel olarak anlaşmazlıklar, tartışma ve çatışma odağında şekillenir. Gerek ebeveynler arasında gerekse ebeveyn-çocuk arasında yaşanan problemlerde kişilik anlamında çatışmalar belirleyici olmaktadır. Ebeveynler arasındaki çatışmalar da çocuklara ve onların davranışlarına yansır. Bu bağlamda aile içi çatışmaların odağını iki noktada ele almak gerekmektedir. İlk olarak problemlerin birikerek oluşması ve şiddet-saldırganlık eylemlerine dönüşmesi söz konusu olur. İkinci dayanak ise sosyal problemlerin bir sebeple açıklanmayacak kadar karmaşık olmasıdır.

Ebeveynler, aile içinde yaşanan problemlerde genellikle küçük ayrıntıları görmezden gelmektedir. Bu durum evlenmeye karar verme sürecine kadar gitmektedir. Bireyler, evlenme sürecini sağlıklı bir biçimde yürütemediği zaman bu durum aile yapısının her aşamasında problemlere kapı aralamaktadır. Eş seçimi, evlenme süreci ülkemizde hemen her bölgede çeşitli biçimlerde ritüellerle süslenmektedir. Bu durum eşleri maddi ve manevi olarak yıpratmaktadır. Ayrıca iki tarafın da aileleri, evlenme sürecine fazlaca dâhil olarak bir rekabet ortamı oluştururlar. Bu çatışma ortamının sıkıntısını yeni evlenecek olan çiftler yaşarlar. Ortaya çıkan sorunlar, evlenme sürecinin sağlıklı gelişimini etkiler. Çiftler ise birbirini daha iyi tanımak ve mutluluk odaklı bir yuva kurmak yerine süreci bir an önce atlatma çabasına girişirler.

Geleneksel söyleme göre “davulun dengi dengine çalması” durumu aile kurma süreci için kullanılmaktadır. Bu ifade son derece doğru olmakla birlikte sadece maddi açıdan dikkate alınmayıp sosyal, kültürel, eğitsel açılardan ve kişilik açısından önemsenmelidir. Kişilik yapısının uyumu her şeyden daha önemlidir; çünkü hangi şartlar olursa olsun belli bir biçimde katlanılması gereken sorunlar doğacaktır. Bu durum da çiftlerin problemlere göğüs germe çabası, birbirlerine ve ilişkilerine verdiği değer ölçüsünde gelişir. Çiftlerin ortak zevklerinden kişilik özelliklerine, yaşam biçimlerinden sosyo-ekonomik belirleyicilere kadar her açıdan maksimum uyumu sağlıklı aile ilişkileri için önemlidir.

Çiftler arasındaki küçük uyuşmazlıklar veya halledilebilir problemler birikerek önemli sorunlara yol açabilir. Bu sebeple iletişimde konuşmaktan kaçınmamak gerekir. Sonuçta bir tarafın haklı olması veya hatasını kabul etmesi beklenmemelidir. Diğer yandan konuşunca kavga etmekten çekinme çabası da iletişimi koparabilir, bu konuda da çekimsiz olmadan veya uzlaşma beklentisi olmadan konuşulmalıdır. Bir diğer unsur ise bir tarafın diğer tarafın aklını okuma çabası

ile oluşan ön yargılardır. Belirtilen üç davranış biçimi sorunları kronikleştirir. Bu sebeple problemlerin küçük büyük fark etmeksizin ortaya çıktığı süreçte çözülmeye çalışılması, sorunların büyümesini önleyebilir. Şiddet ve saldırganlık içeren birçok haberde sebepler incelendiğinde şaşırtıcı ölçüde basit ve değersiz denebilecek bahaneler, şiddete hatta cinayet eylemine dönüşmektedir. Bireylerin bu eylemleri şaşırtıcı bulmadan önce problemlerin temellerine yönelerek birikerek gelişen tartışmalardan önü alınamaz problemlerin görünür olduğuna eğilmesi gerekmektedir.

Sosyal problemlerde önemli bir ayrıntı ise bireylerin olayları sadece kendi deneyimlerinden yola çıkarak tek yönlü bir biçimde izah etmesi durumudur. Önceki bahiste belirtildiği gibi birikerek gelişen problemler, birçok farklı temelden beslenerek oluşur. Bariz bir örnek ile açıklanacak olursa haberde yer alan olaya göre koca, yemeği tuzlu pişirdiği için karısını öldürdüğünü ifade etmiştir. Bu ve benzeri örnekler çoktur. Bu örnekte kişisel verilerin korunması kapsamında kaynak haber belirtilmemiş olup medya içeriklerine kısaca göz atıldığında benzer şekilde birçok vaka dikkatleri çekecektir. Bu noktada sebebin sıradan olması, failin psikolojik problemleri olduğu yönünde bir kanıyı güçlendirmektedir; ancak gerçek, daha derinlemesine bir yaklaşım ile fark edilebilir. Öncesinde gerçekleşen bir tartışma, kıskançlık, anlaşmazlık, cinsel problemler vb. üzeri örtülen birçok sebep birikerek tehlikeli sonuçları ortaya çıkarabilir.

Tartışmaların az olması bireylerin kimlik, kişilik ve yapı olarak birbirine benzer-yakın olmaları ile ilgilidir. Bu durumda bireylerin ortaklıklarının yoğunluğu sebebi ile tartışmalar oldukça az olur ve üstesinden gelinir. Ancak farklılıkların artması ile anlaşmazlıklar yaygınlaşır. Daha doğrusu farklılıklar, çatışmaları ortaya çıkarır. Bireyler ilk tanışma süreçlerinde kendilerini olduklarından ziyade olmak istedikleri gibi gösterme çabasına girerler. Ve daha ilginç olanı bireyler, kendilerindeki eksik-yetersiz tarafların gücü ve varlığı üzerinden kendilerini ortaya koyarlar. Örneğin, birey cimri biri ise ilk olarak cömert olduğundan bahseder. Bu durum, bireylerin birbirini yanlış tanımasına yol açabilir. Küçük ayrıntılar olarak görülen bu ayrıntılar birikerek önemli problemleri kaçınılmaz kılar.

2. Aile Danışmanlığı ile İlgili Kuramların Değerlendirilmesi

Aile danışmanlığı, bireyler ve aileler arasındaki ilişkileri iyileştirmek, çatışmaları çözmek ve psikolojik sağlığı desteklemek amacıyla çeşitli tekniklerin kullanıldığı bir süreçtir. Bu alanda uygulanan birçok kuramsal model, terapistlere ve danışanlara farklı perspektifler sunar (Hanımoğlu, 2022).

Psikoanalitik yaklaşım, Murray Bowen tarafından geliştirilen Aile Sistemleri Terapisidir. İlgilenilen temel problemler, bireylerin iç dünyasından kaynaklı, kaygı, korku ve kişiliğe dair sorunlardan oluşur. Bu yaklaşım, aile içindeki duygusal bağların ve bu bağların bireylerin davranışları üzerindeki etkilerinin incelenmesine odaklanır. Bowen, aile üyeleri arasındaki ilişkilerin nesiller arası aktarımını ve bireyin aile içindeki farklılaşma sürecini vurgular. Bu kuram, bireylerin kendilerini aile sistemlerinden nasıl ayırabileceklerini ve daha sağlıklı ilişkiler kurabileceklerini anlamalarına yardımcı olur. Salvador Minuchin tarafından geliştirilen yapısal aile terapisi, aile içindeki sınırlar, alt sistemler ve hiyerarşiler gibi yapısal unsurların önemini vurgular. Bu kuram, ailenin işlevsiz örgütlenmesini düzeltmeyi ve aile üyeleri arasında sağlıklı sınırlar oluşturmayı amaçlar. Yapısal terapi, aile üyelerinin birbirleriyle olan etkileşimlerini düzenleyerek ailenin genel işlevselliğini artırmayı hedefler (Üstündağ, 2014). Stratejik aile terapisi, aile içindeki iletişim kalıplarını ve problemlerin çözümüne yönelik stratejilerin geliştirilmesini odak noktası haline getirir. Jay Haley tarafından geliştirilen bu yaklaşım, belirli aile dinamiklerini değiştirmek için kısa süreli müdahaleleri önerir. Stratejik terapi, aile üyelerinin problemleri nasıl algıladıklarını ve bu problemlere nasıl tepki verdiklerini dönüştürmeyi amaçlar (Taştan, 2018). Milano Grubu tarafından geliştirilen sistemik yaklaşım, aileyi bir bütün olarak ele alır ve bireylerin davranışlarının aile sistemi içindeki diğer üyelerle olan etkileşimlerden nasıl etkilendiğini inceler. Milan Grubu tarafından geliştirilen bu model, aile içindeki güç dinamiklerini, inanç sistemlerini ve iletişim kalıplarını analiz eder. Bu yaklaşım bireylerin gelişim

dönemleri, bağımlılıkları, travmatik olayları ve yas süreçlerine odaklanır. Sistemik terapi, ailenin kendini nasıl gördüğünü ve dış dünya ile nasıl etkileşimde bulunduğunu yeniden yapılandırmayı hedefler. Virginia Satir'in geliştirdiği yaşantısal yaklaşım, aile üyeleri arasındaki duygusal ifadeyi ve iletişimi teşvik eder. Bu yaklaşımda geçmişe takılıp kalma, bastırılan duygular ve toksik oluşumlara odaklanarak bireylerin sorun çözme becerilerini geliştirmek hedeflenir. Yaşantısal/insancıl terapi, aile içinde sevgi ve kabulün artırılmasına yönelik çalışmalar yapar ve bireylerin kendilerini ve birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlar. Bu kuram, aile üyelerinin duygusal ihtiyaçlarını karşılamak ve onların bireysel potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Bilişsel/davranışçı yaklaşım, aile üyelerinin düşünce kalıplarını, inançlarını ve davranışlarını değiştirmeyi amaçlar. Aaron Beck ve Albert Ellis gibi isimlerle ilişkilendirilen bu kuramlar, olumsuz düşünce ve davranış kalıplarının nasıl tanınacağını ve değiştirileceğini öğretir. Bilişsel/davranışçı terapi, aile üyelerinin daha sağlıklı ve işlevsel ilişkiler kurmalarına yardımcı olur. Harwille ve Helen Hendrix tarafından geliştirilen İmago İlişki Terapisi, ebeveynlerden kalıntı olan problemlili kalıpların oluşturduğu sorunlara odaklanır. Romantik partnerler arasındaki iletişimi ve bağlılığı iyileştirmeyi amaçlayan bu yaklaşım, bireylerin çocukluk deneyimlerinin ve ebeveynleriyle olan ilişkilerinin, yetişkin ilişkilerinde nasıl etkili olduğunu keşfeder. İmago terapisi, çiftlere birbirlerini daha derin bir seviyede anlamaları ve empati kurmaları için araçlar sunar (Civan Gökçaya, Nazlı, 2019; Algan, 2016; Demirbilek, 2016). Michael White ve David Epston tarafından geliştirilen öyküsel terapi, bireylerin yaşamlarındaki problemleri yeniden anlamlandırmalarına ve kendi öykülerini yeniden yazmalarına yardımcı olur. Bu yaklaşım, problemleri kişiselleştirmekten ziyade, onları bireylerin kontrol edebileceği dışsal faktörler olarak görür. Öyküsel terapi, danışanların kendi yaşamlarının yazarı olmalarını teşvik eder ve onlara daha olumlu ve güçlendirici bir hikaye oluşturma fırsatı sunar (Ağca, Avşaroğlu, 2020).

3. Danışmanlık Kültürü ve Aile Danışmanlığı

Aile içi sorunlara yönelik sorunlara karşı ilk olarak aile hakemliği olgusu İslam'ın ilk yıllarında uygulamaya geçen ve günümüzde de aynı temelden beslenen bazı çatılımalara ışık tutmaktadır. Sorunların kaynağı olarak nüşüz ve şikâk olguları öne çıkar. Nüşüz yükselmek ve üste çıkmak anlamındadır. Şikâk ise düşmanlık etmek ve muhalif davranmaya karşılık gelir. Bu tür durumlara karşı aile hakemliği uygulaması günümüzde danışmanlık sürecine karşılık gelmektedir (Kaşdıbi, Yılmaz, 2022). Ayrıca sükun yaklaşımı olarak tabir edilen ve ayetle sabit olan düşünme, işlevini sürdürme ve sabırlı olmayı telkin etme gibi itidalli yönelimler de desteklenmektedir. İnancın temelinde düzen ve terbiye edici unsurların varlığı aile yapılarının devamlılığı için önemlidir. Ailenin varlığı ve sürdürülmesi, toplumun düzen ve işleyişi için önemli olduğundan hemen her inanç sistemi için özenle üzerinde durulan bir kurum olmuştur (Avcı, 2023; Kılınçer, 2021). Toplumun en küçük yapıtaşı olan aileyi oluşturan bireyler; eylem ve tutumlarında toplumsal yapının dinamiklerinden etkilenir. Alfred Adler'in "sosyal ilgi" olarak tanımladığı olgu bireyin sosyal yönü ve bu yönün aile yapısına etkisi üzerine biçimlenir. Bu sebeple danışmanlık süreci birey-toplum ilişkisinden bağımsız düşünülemez (Akçabozan, Hatipoğlu-Sümer, 2016). Aile danışmanlığı, bireyler ve ailelerin yaşadığı zorlukları çözme ve psikolojik sağlığı destekleme amacıyla Avrupa'da 20. yüzyılın başlarında bireysel psikoterapinin gelişimiyle paralel olarak ilerlemiştir, ancak aile danışmanlığı kendi başına bir disiplin olarak ortaya çıkışı, daha kapsamlı bir sistemik yaklaşımın ve aile içi dinamiklerin anlaşılmasının önem kazandığı 1950'ler ve 1960'larda gerçekleşmiştir. Aile danışmanlığı, psikoloji, sosyoloji, sosyal hizmet, psikiyatri ve danışmanlık gibi çeşitli disiplinlerden bilgi ve teknikleri birleştiren disiplinler arası bir alan haline gelmiştir. Bu, aile danışmanlığının bireylerin ve ailelerin karşılaştığı çeşitli sorunlara daha kapsamlı ve bütüncül yaklaşımlar geliştirmesine olanak tanımıştır (Karataş, Nadir, 2016). Aile Danışmanlığı, konu ve içerik bakımından toplumsal ilişki ve iletişim sonucunda ortaya çıkan aile içi problemlere yönelik bir alanı temsil eder. Aile Danışmanı, tarafsız ve yansız olmalıdır, gizlilik ilkesine uymalıdır, tarafların danışmanlık sürecine gönüllü bir şekilde katılması ile işini yapmalıdır. Danışman, karar alma konusunda bağımsız olmalıdır, ilgilenilen konu bakımından yeterliliğe ve sorumluluğa sahip olmalıdır

(Kantar, Yılmaz, 2022). Önerilen çözüm yöntemleri uygulanabilir olmalıdır. Aile danışmanına gelen danışanlara süreç hakkında bilgi verilerek problemlerin çözülmesine yardımcı olunur.

Aile danışmanlığı teknolojik gelişmeler neticesinde çevrimiçi biçimde de gerçekleşmektedir. Özellikle Covid-19 süreci sonrası dijitalleşmenin hayatımızda kapladığı alanın arttığı ortadadır. Bu süreçte eğitim faaliyetlerinin yanında danışmanlık süreçleri de çevrimiçi yollarla mümkün olmuştur (Nar, 2023). Avantaj ve dezavantajları olsa da çevrimiçi danışmanlık çiftlere ve danışmanlara farklı bir alan açmıştır. Yüz yüze ortamda jest, mimiklerin etkisi ve daha samimi bir ortam olması avantajdır. Çevrimiçi sistemde ise zaman ve mekan avantajlarının yanında danışanın kendini daha rahat ifade edebilmesine de imkan sunmaktadır.

Danışmanlık kavramı, isminden de anlaşılacağı gibi bireyler arası ilişkilerde oluşan uyuşmazlıkların dış müdahale ve aracılık yöntemi ile tanımlanması ve farklı bakış açıları sunulmasıyla çözümlenmesine katkı sunulmasını ifade eder. Danışmanlıkta tarafların rızası ile gerçekleşen bir uzlaşma talebi söz konusudur; ancak bazen tek bir tarafın katılımı ile gelişen danışmanlık süreçleri de gerçekleşebilir.

Boşanma öncesinde, boşanma sonrasında veya aile içi ilişkilerin kırılma noktasında profesyonel desteğin sağlanarak tarafların uzlaşma içinde problemi çözmesi veya minimum zararla ayrılması açısından aracılık, aile danışmanlığının çerçevesini çizmektedir. Tarafların rızası ile tarafsız olan üçüncü bir birey tarafından uyuşmazlığın çözülmesi söz konusudur. Süreç çok yönlü ve kontrollü bir biçimde işlediği için etkili ve işlevsel çözümler ortaya çıkar. Bu süreçte bahsedilen üçüncü kişi danışman, danışmanın yaptığı iş ise aile danışmanlığı olarak tanımlanmaktadır.

Uyuşmazlıklara yönelik olaylarda danışman, karar vermeden tarafların iletişim ve bağ kurmasına aracı olur. Öncelikle konuya vâkıf ve hazırlıklı olmalıdır. Danışmanın her iki taraf için de fikir ve kanaatlerine itimat edilen birisi olması çözüm için önemlidir (Dağlıoğlu, 2020: 555-556). Danışmanın iletişim kurma yeteneklerinin de güçlü olması gerekmektedir. Tarafların danışmanın adil, merhametli ve anlayışlı olduğuna dair kanaatlerinin olması önemlidir; aynı zamanda açık fikirli ve ön yargılı olmayan bir yapıda hizmet sunması beklenir. Her türlü çatışmaya hazırlıklı bir nitelikte olmalıdır. Çiftleri duyarlı ve sabırlı bir biçimde dinleyerek objektif kararlar alması verimlilik açısından önemlidir. Daha geniş ifadeyle tarafsızlık ilkesi süreç için gereklidir. Çözüme yönelik adımlar her iki tarafın da beklentilerini karşılamalıdır (BM Etkin Arabuluculuk Rehberi, ty: 6-10).

Aile içi problemlere bakıldığında yasalar, konunun sulh yolu ile ve uzmanlar aracılığı ile halledilmesinin önünü açmaktadır; ancak aile özelinde bakıldığında olayların veya problemlerin belli bir aşamaya gelmiş olması, danışmanlığı kimi zaman işlevsiz kılmaktadır. Kadına yönelik şiddet eylemlerinin varlığı, o durumu kimi zaman danışmanlığın sınırının dışına itebilmektedir; çünkü uzlaşma amacıyla farklı problemlerin görülmesi mümkündür; bu sebeple problemlerin köklenip geri dönülemez hâle gelmesini beklemeden müdahalesi önemlidir. Bu noktada danışmanın mahiyeti de oldukça önemlidir. Danışman hem probleme doğrudan müdahale edip hem de tarafları çözümün parçası hâline getirmelidir. Danışmanın önemi, somut kurallar ekseninde bir uygulayıcı olmasını engelleyerek vicdan, merhamet, saygı ve adalet gibi unsurları inşa edecek bir sistemin aracı olması durumuyla belli olur (Börü, 2017: 183-184).

Toplumun ve devletin varlığı, en küçük yapı taşı olan ailenin varlığı ve sürdürülebilirliği ile ilgilidir. Bu sebeple ailenin varlığını ilgilendiren problemler, devlet nezdinde hukuksal olarak önemli bir biçimde ele alınmaktadır (Şen, 2012: 117-118). Nişanlılık sürecinden evliliğin bitimine ve sonrasında tarafların haklarını korumaya yönelik birçok kanun bulunmaktadır. Süreçteki yıpranmaların maddi ve manevi tanzimi ve tazmini mümkün kılınmıştır. Ancak pozitif olarak kadınların korunması ve haklarının sürdürülebilir olmasının önü açılmıştır; çünkü özellikle evlilik sonrasında çocuk sahibi olup çalışmama durumunda ekonomik yükümlülük kadını zorlamaktadır; bu sebeple nafaka ve benzeri kolaylıklar sağlanmıştır. Ancak süreçte evliliğin bitmesi çiftlerin

kurumsal olarak aileye dair sorumluluklarını ortadan kaldırmamaktadır (Uyumaz, Erdoğan, 2015: 153-157; Gülbetkin, Gökmen, 2022; Gülbetkin, Tunç, 2024). Evlilik kadın ve erkek arasında bitmektedir ancak çocuklara dair sorumluluklar sürmektedir.

Sosyal problemlerde danışmanlığın görünümü, önemi ve uygulamasına dair gerekliliği, akademik çalışmalar aracılığı ile fark edilmektedir. Uzmanlar, aileye ilişkin kronik problemlerin çocukluk döneminde yaşanan deneyimler ile ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bireylerde küçüklükten itibaren problemlere yönelik uzlaştırıcı ve anlaştırmacı bir yapı da gelişir. Daha küçük yaşlarda başlayan çatışma ve bu çatışmalara yönelik çözüm stratejileri geliştirme, tüm bu süreçlerin işlevselleştirilme çabası oldukça önemli ve faydalıdır. Çocuk yaşta bireylerin kendi çevrelerinde muhatap oldukları sorunları arabuluculuğa dâhil edip çözmeleri veya bizzat kendilerinin arabulucu olmaları problem çözme becerilerini geliştirmektedir. Benzer şekilde çocukların arabuluculuğa dair bilgi edinmelerinin empati yetisini güçlendirdiği gibi öğrenme ve muhakeme kabiliyetlerine katkı sağladığı, bilinmektedir.

Aynı zamanda günlük pratiklerimize bakıldığında danışmanlığın varlığını yakinen idrak etmek mümkündür. Her şeyden önce birey, kararsız kaldığı veya içinden çıkamadığı bir problemi o konu ile ilgili kanaatlerine itimat ettiği birisi ile çözmeye çalışır. Problemi çözecek bireyin belli niteliklere haiz olması gerekmektedir. Güvenilir, adil, bağlayıcı, konu ile ilgili, problemin muhatapları ile ilişkili olma nitelikleri önemlidir. Şimdi danışma noktasında bireyin kişisel veya aile içi problemleri üzerine danıştığı birey veya bireylerin varlığından yola çıkarak konuyu daha kurumsal biçimde yoklayalım. Aile içi ve diğer sosyal problemlerin çözümünde özellikle o köy, mahalle, bölgede sözü geçen birey veya kurulların müdahalesi söz konusudur. Deneyimlediğimiz, şahit olduğumuz veya okuduğumuz hatta izlediğimiz filmlerde bile ehil insanların danışmanlığına her zaman ihtiyaç duyulmuştur. Bu insanların önemli meziyeti, olayı veya problemi hakkaniyetli, çok yönlü, dinî ve ahlaki değerlere referansta bulunarak çözümlemesidir. Bu noktada aslında eskiden beri var olan bu danışma kültürü, aile danışmanlığı ile profesyonel biçimde yeniden inşa edilmektedir (Özçelik, 2006-2007 8-10).

Bu çalışma kapsamında aile özelinde ortaya çıkan problemleri önlemek veya oluşacak bir ayrılığı taraflara olabildiğince az zararlarla çözmek amacının bilimsel ve kurumsal temelini oluşturma gayreti güdülmektedir. Nitekim aile içi sorunlarda şiddet, geçimsizlik, ebeveyn-çocuk çatışması, boşanma-ayrılma talepleri gibi sorunlar baş göstermektedir. Belli sınırlar dâhilinde danışmanlığa elverişsiz durumlar olsa da mümkün olan her problemde veya problem öncesi süreçte aile danışmanlığının işlevselleştirilmesi önemlidir. Bu çalışmada evlilik öncesi ve evlenme süreci, iletişim ve aile yönetimi üzerine üç önemli başlık ile danışmanlığın aile odağında biçimlenmesi yerinde görülmektedir.

4. Aile Danışmanlığının Aile İçi Problemleri Çözmeye Yönelik Katkısı

Aile içi problemlerin temelinde anlaşmazlıklar ve iletişim problemleri yer almaktadır. İletişim problemleri ve farklı kimliklerin yaşadığı problemlere yönelik girişimler, üzerinde duracağımız sorunlara yol açmaktadır. Şiddet, saldırganlık ve boşanmaya varan sonuçlar, iletişimsizliğin, kimliğin, kişiliğin ve sosyal farklılıkların ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple çözüm önerileri, evlenme ve boşanma sürecinde sağlıklı iletişim ve aile yönetimi üzerine biçimlenmektedir.

İlk olarak bireylerin evlenme sürecinde yaşadığı sorunlara yönelik girişimler, danışmanlığın temelini oluşturmalıdır. Bu süreçte önemli husus sağlıklı iletişimin inşa edilmesidir. Hem çiftler arasında hem ebeveynler ve çocuklar arasında ortaya çıkan problemin sağlıklı iletişim aracılığı ile daha kolay çözümleneceği bilinmelidir. Üçüncü önemli alan ise aile yönetimidir. Ev yönetimi, görevlerin paylaşımı, ev ekonomisinin organize edilmesi gibi konularda çiftlerin yetersiz olması problemleri görünür kılabılır. Bu noktada ortaya çıkacak birçok sorunun temelinde ev yönetimine dair eksikliklerin olduğu bilinmektedir. Aile yönetimi konusunda çıkacak anlaşmazlıklara yönelik müdahaleler koruyucu olacaktır.

4.1. Evlenme Süreci ve Boşanma

Aile danışmanlığı özelinde aile yapısına dair uyumsuzlukların artması ile ortaya çıkan sonuçlar, aile bireyleri ile birlikte toplum ve devlet sağlığı açısından hem maddi hem manevi olumsuzlukları ortaya çıkarmaktadır. Evli çiftler ile beraber evli olmayan çiftlerin, evlatlık alan bireylerin yaşamına dair ekonomik ve sosyal düzenlemeler için de danışmanlığın gerekliliği belirmiştir. Aynı zamanda bu bireylerin kriz süreçlerinde destekleyici bir misyonu bulunmaktadır. Bu kriz süreçlerinin temeli evlenme ve ayrılma süreci ile görülür.

Evlenme süreci ile birlikte danışmanlığın mahiyeti, ortaya çıkan problemlerle baş edilemediğinde ortaya çıkar. Evlenme süreci ve bu sürece dair girişimler, sağlıklı bir evlilik yürütmenin temelini oluşturmaktadır. Evlenme her ne kadar iki birey arasında olsa da kadın ve erkeğin aileleri de sürece müdahil olmaktadır (Yeşilirmak, 2019: 32). Evliliğin gerçekleşmesinde geçmişten günümüze aileler yardımcı ve destekçi rolü ile katkı sunmaktadır. Ancak uygulama açısından aileler, rekabet, çatışma ve ritüeller kapsamında evliliğin risklerle başlamasına yol açmaktadır. Evlenme ritüelleri çiftler üzerinde önemli bir yüke dönüşmektedir. Çiftlerin en mutlu dönemleri olan evlenme süreçleri, stres, kaygı ve çatışma ile birlikte maddi yükler ile içinden çıkılması güç olan problemlere yol açacaktır. Bu sebeple sürece dair olumsuzlukların ortadan kaldırılması için çiftler ile birlikte ailelerin de konu ile ilgili bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda süreç ile ilgili ortaya çıkan problemlere yönelik sosyal problemlerin çözülmesi açısından destek olunmalıdır.

Evlilik sürecinde yaşanan problemlerin en önemlilerinden biri boşanmadır. Boşanma ile birlikte çocukların boşanmadan en çok etkilenen taraf olduklarını bilmek gerekir. Bu sebeple önceliğin çocukların maddi ve manevi anlamda korunmasına verilmesi gerekmektedir. Ayrılan veya ayrılacak ebeveynlere süreç ve temel riskler ile birlikte boşanma sonrası süreç dair bilgilendirme yapılmalıdır (Akkaya, 2014: 25-28). Boşanma sürecine çocukların uyum sağlaması için ebeveynler ile birlikte çocukların da bilgilendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun veya çocukların yaş grubuna göre boşanma ve boşanma sonrası sürece dair bilgilendirme yapılması gerekmektedir. Karı koca ilişkisi boşanma ile bitmesine rağmen ebeveynlik devam etmektedir. Bu sebeple çiftlerin ebeveynliğe dair maddi ve manevi odaklı sorumlulukları aktarılmalıdır (Parkinson, 2018: 193-195).

4.2. Sağlıklı İletişim

Aile içi problemler de dâhil sosyal sorunların kaynağı anlaşmazlık ve çatışmaya dayanmaktadır. Bireylerin uyumsuzlukları, bireysel, sosyal ve kültürel açıdan farklılıklardan beslenmektedir. Farklı kimlik ve kişilikler insanların yapısal açıdan belirgin bir özelliğidir. Sosyal bir varlık olarak insan diğer insanlar ile iletişim kurmak durumundadır. Bireysel, sosyal, iş ve eğitim alanlarında iletişim ve etkileşim, bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iletişim sürecinde dinleme, anlama, aktarma ve empati becerisi oldukça önemlidir. Ortaya çıkan problemlerde sağlıklı iletişimin inşa edilmesi, sorunların çözülmesinde belirleyicidir.

İletişim problemlerinde aile danışmanının niteliği ve donanımı güçlü olmalıdır. Her şeyden önce çiftler için gerekli iletişim becerilerinin danışmanda var olması gerekir. Problemi anlama, dinleme, ortamı yönetme ve otorite sağlama noktasında sunulan imaj, çiftlerin sürece katılımını kolaylaştırır. Her şeyden önce danışman, dış görünüş açısından saygın ve otoriter bir imaj ile güven aşılamalıdır. Konuşma ve tanışma öncesi görünüş ve görüşülen ortam çiftlerin dikkatini çekecektir. Bu noktada danışman, mekân, imaj ve sözsüz iletişimi ile dikkat çekmelidir. İletişim sürecinde ise çiftleri anlama ve dinleme noktasında yeterli olduğunu göstermelidir. Danışman, tespit, teşhis ve tedavi noktasında problemin sınırlarını mantıklı ve tutarlı biçimde çizmelidir.

Aile içi ilişkilere dayalı problemlerde ortaya çıkan iletişimsizlikler şiddet, saldırganlık, boşanma ve cinayet gibi birçok problemi ortaya çıkarmaktadır. Çalışmanın başında iletişimsizliğe dayalı problemler ve kaynaklarına değinildiği için bu başlıkta danışmanlıkta iletişim becerilerinin önemi ve uygulama sürecine dair ipuçlarına yer verilmesi önemsenmektedir.

İletişimin temeli sözlü ve sözsüz iletişim odağında gelişmektedir. Sözsüz iletişim, konuşmadan jest, mimik, tavır ve tutum aracılığı ile karşı tarafa verilen mesajla oluşmaktadır. Fiziki ve somut bir görünümün olmadığı bu iletişimde özellikle duygusal refleksler belirleyici olduğu için karşı tarafın etkilenmesi, gergin olması ve çatışma yaşaması daha muhtemeldir. Sözsüz iletişim ile gerilen ilişki, sözlü iletişimle çatışmaya dönüşebilir. Bazen bir mimik hakaret, çatışma ve şiddeti tetikleyebilir.

Sözlü iletişimde kelimeler ve vurgular psikolojik şiddet boyutunda değerlendirilebilir. Şiddet ve saldırganlığın gelişmesinde iletişim problemleri belirleyicidir. Söz ile karşı tarafa yönelik haklı çıkma çabası sonuçlanmadığında sözler hakaret boyutuna ulaşabilir. Birey karşı tarafın daha çok yıpranacağı ve etkileneyeceği biçime dönüşür. Bireyin problemleri çözmek yerine söz ile intikam alma girişiminde bulunması ile problemler birikerek önlenemez boyuta ulaşır. Aile içinde yaşanan birçok problemin birikerek gelişen anlaşmazlıklardan meydana geldiği görülmektedir.

Aile içinde özellikle eşler arasında yaşanan problemlerde iletişimin sağlıklı boyutunu güçlendirmek, danışmanlığın temel dinamiğini oluşturmalıdır. Eşlerde anlama, dinleme, empati becerisi, beden dilini faydalı kullanabilme, bireyin kendini ve karşısındakini tanıma kabiliyetlerini geliştirmek üzere müdahalede bulunulmalıdır. Öncelikle problemin kapsamı belirlenmelidir. Devamında belirlenen problemin taraflarca çözüme nasıl ulaşabileceğine dair yol ve yöntem geliştirilmelidir. Her iki çözüm önerisini çatışmadan uzak biçimde bir modele oturtmak gerekir. Oluşturulan bu model, ortaya çıkan problemlere uygulanabilir nitelikte olmalıdır.

Aile Danışmanı, çiftler ile ayrı ayrı ve birlikte görüşmeler gerçekleştirerek problemin çözümüne yönelik çiftlerin gayretini görmelidir. Çözülmesi muhtemel problemlerde danışman, otoriter biçimde her iki tarafı da anlamaya yönelik girişimler ile saygı kazanmalıdır. Bu durum, önereceği ve uygulanması gereken iletişim ödevlerinin karşılık bulmasına yol açacaktır. Oluşan problemler birikerek gelişen ve birbirinden beslenen küçük sorunlardan meydana geldiği için özellikle parçadan bütüne gidecek biçimde öneriler ve uygulamalar dikkate alınmalıdır. Diğer türlü küçük bir problemin tartışılması durumunda bile geçmişte yaşanan birçok olumsuz deneyim, bu küçük tartışmayı içinden çıkılmaz boyuta sürükleyebilir. Çözümleyici modeli oluşturmak için çiftlerin problemlerini dinledikten sonra ilk olarak çiftlerin birbirinin rakibi olmadığı düşüncesi aşılmalıdır. Aynı zamanda problemin haklı veya kazananının olmadığı gösterilmelidir. Taraflardan birinin haklı çıkarılması problemi kökleştirebilir. Aile içi problemler, bir anda ve tek bir problemden kaynaklanmadığı için bir görüşme neticesinde çözüm beklenmemesi ifade edilmelidir. Aksi hâlde çiftlerin danışmana dair güven algıları yıkılabilir. Çözüm stratejileri sürdürülebilir, uygulanabilir, probleme uygun ve taraflar için adil olmalıdır. Çözüm önerilerinin getirileri, faydaları ve olası sonuçları çiftlere aktararak sürece ortak olmaları sağlanır.

4.3. Aile Yönetimi

Aile yönetimine dair problemler, diğer başlıkları kapsayacak biçimde ekonomik ve sosyal açıdan yönetim ve idare yetersizliklerinden kaynaklanır. Ailenin sosyal ve ekonomik açıdan yönetimine dair bilgi ve bilinçlendirme, çiftlerin iletişim ve anlaşma konusunda gayretlerine katkı sunacaktır. Aile Danışmanı öncelikle devam eden evliliklerde aile yönetimi ve devamında sonlanmış evliliklerde aile yönetimi üzerine yol gösterici olmalıdır. Danışmanın müdahale etmesi için ille de boşanmanın gerçekleşmesi gerekmemektedir.

Yönetime dair krizlerde problemlerin çözülmesi ve sorumlulukların taraflara şeffaf bir biçimde aktarılması gerekir. Çiftleri ev geçindirmekten çocukların bakımına, ev işlerinden sosyal yaşama kadar birbirlerini ve ailelerini ilgilendiren alanlarda iki tarafı da adil bir biçimde sorumluluğa itecek bir iş bölümü organizasyonuna dâhil etmek gerekir. Ekonomik yetersizlikler temelinde gelişen sorunlarda iyi bir yönetim daha sağlıklı ilişkileri doğurur. Paranın yönetimi ve harcama bilinci çiftler arasındaki uyumu kolaylaştırabilir. Kadın bakış açısı ile erkeğin evin geçimini sağlayamaması ve ihtiyaçların giderilmemesi bir problem oluştururken erkek tarafından

kazanılan paranın gereksiz biçimde harcandığı sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu karşılaştırma, çalışan erkek ve ev hanımı olan kadının oluşturduğu aile yapısı için geçerlidir. Çiftlerden her ikisinin çalıştığı durumda harcamaların daha bireysel olması ve karar alma noktasındaki yetersizlikler çalışmaları görünür kılabilir. Müdahale sürecinde bilgi ve bilinçlendirmenin çiftlerde orta yola sürükleyici bir biçimde ilerlemesi gerekir.

Bitmek üzere veya bitmiş olan evliliklerde ise aile bireylerinin evlilik sonrasında mağduriyetlerini en aza indirmek için tarafların sağlıklı davranması sağlanmalıdır. Çocukların eğitim ve sosyal haklarının devam etmesi için gerekli düzenlemeler hukuki olarak iletildiği gibi uygulamada yapılması gerekenler konusunda rehberliği danışman yapmalıdır. Kadın eğer çalışmıyorsa alacağı nafaka ve bunun gerekliliği konusunda erkek ikna edilmelidir. Boşanma, iyi bir şey olmadığı gibi evliliğin devam etmesini gerekli kılacak bir bağın kalmaması sonucu bir çözüm olarak ortaya çıkar. Şiddet, cinayet vb. eylemlerin ortaya çıkması ve sürekliliğinin olduğu durumlarda boşanma gereklidir. Aksi hâlde fiziksel şiddet eylemleri zamanla saldırgan eylemlerin sürekliliğine ve cinayet eylemlerine yol açmaktadır. Bu noktada şiddet eylemlerinin görüldüğü ailelerde müdahale edilecek alan veya iletişim oluşturulması mümkün ise gayret gösterilir. Ancak şiddetin bir davranış ve sürekliliğe yol açtığı evliliklerde sağlıklı bir boşanma sürecine aracılık edilmelidir. Diğer türlü çocuklar da şiddet eylemlerinden etkilenebilir. Kadına yönelik şiddet uygulayan erkek aynı şiddeti çocuk için de uygulayabilir. Uygulamıyor olsa da çocuklar şiddet eyleminden etkilenir ve şiddetin meşru bir eylem olduğuna dair algıları güçlenir. Çocuklar için aile yapısı çok önemlidir. Ancak şiddet egemen bir ailede büyümektense parçalanmış bir ailede şiddetsiz biçimde büyümesi daha doğrudur. Danışman, tüm bu şartları değerlendirerek tüm fertler için adil ve sağlıklı bir çözüm önermelidir.

Sonuç

Aile Danışmanlığı, toplumsal problemlerin gelişme sürecinde resmî ve hukuki temellerin referansı ile sosyal müdahalenin işletilmesi sürecini ifade etmektedir. Sosyal problemlerin belli başlı kaynakları olmasına rağmen birçok türü olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada danışmanlığın aile içinde yaşanan problemlere yönelik nitelikleri üzerinde durulmaktadır. Öncelikli olarak sosyal problemlerin kapsamı belirlenmeye çalışılmıştır. Şiddet, saldırganlık, baskı ve benzeri eylemler birer sonuç olarak değerlendirilmektedir. Problemlerin kapsamı belirlenirken partnerler arasındaki ilişki referans alınmaktadır. Ortaya çıkan sorunların temelinde kişilik uyumsuzluğu, sosyal gelişimin yetersizliği ve belli konulardan kaynaklı bilinçsizlikler ön plana çıkmaktadır. Problemlerin ortaya çıktığı süreçte çözümlenmemesi ile biriken problemler şiddet ve saldırganlık eylemlerini görünür kılmaktadır. Bu noktada aile danışmanlığı devreye girmektedir. Aynı zamanda evlenme öncesi-evlilik sürecinde yaşanan-yaşanacak problemleri çözümlenme noktasında danışmanlığın belirleyici etkisi bulunmaktadır. Aile içi ilişkilerin sağlıklı biçimde sürdürülebilmesi ve aile yönetiminin işletilmesi noktasında bilinçli ve farkındalık sahibi uzmanların müdahalesinin aile yapısına yönelik koruyucu yönü bulunmaktadır. Boşanma ve ayrılma süreçlerinde hem çiftlerin hem de çocukların süreci minimum zararla atlatabilmesi açısından danışmanlığın etkinleştirilmesi gereklilik olarak görülmektedir.

Etik Beyan

Etik Beyan “Aile Danışmanlığının Aile İçi Sorunlar Özelinde İnşası ve Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır. Makale, Etik Kurulları Yayın Etiği Komitesinin (Committee on Publication Ethics–COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Mali Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declared that there is no conflict of interest.

Financial Support: The author declares that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA/ REFERENCES

Akçabozan, N. B., & Hatipoğlu Sümer, Z. (2016). Adler yaklaşımında aile danışmanlığı. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 6(46), 87-101.

Akkaya, Y. (2014). Boşanma davasında alınabilecek geçici hukuki korumalar veya hakimin müdahalesi yoluyla çocuğun korunması kapsamında zorunlu arabuluculuk ve boşanma süreci (Aile) danışmanlığı. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 0-0.

Algan, T. (2016). Aile danışmanlığı uygulaması: Dünü, bugünü ve yarını. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7), 2208-2217.

Avcı, H. (2023). Maneviyat yönelimli aile danışmanlığı bağlamında Rûm Sûresi 21. âyet üzerine bir değerlendirme. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 560-576.

Dağlıoğlu, D. (2020). Aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda arabuluculuk. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 551-587.

Birleşmiş Milletler Etkin Arabuluculuk Rehberi. (n.d.). Retrieved from https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/uyusmazliklarin-cozumu-ve-arabuluculuk/Ek-1-BM_Etkin_Arabuluculuk_Rehberi_Turkce.pdf. (Erişim Tarihi: 01.01.2024).

Börü, L. (2017). Kadına karşı şiddette arabuluculuk kurumuna ilişkin bazı değerlendirmeler. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Özel Sayı, 173-198.

Demirbilek, M. (2016). Aile danışmanlığı: Bir uygulama örneği. *TJFM&PC*, 10(2), 109-120.

Civan Gökkaya, S., & Nazlı, S. (2019). Gelişimsel odaklı aile danışmanlığı süreci: Olgu sunumu. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 29-52.

Gülbetekin, E., & Özdemir Gökmen, O. (2022). Investigation of the relationship between women's perceived social support and maternity function. *TJFMPC*, 16(4), 725-735.

Gülbetekin, E., & Tunç, Y. (2024). The effect of burnout on parenting self-efficacy and satisfaction with life in academician mothers: The case of Turkey. *Community, Work & Family*, 1-14.

Hanımoğlu, E. (2022). *Aile terapisi ve aile terapisi ile ilgili kuramlar*. T. Akbaş & N. Ş. Özabacı (Ed.), Kuram ve Uygulamaları ile Aile Danışmanlığı (ss. 69-121). Ankara: Pegem Akademi.

Kantar, A., & Yılmaz, H. E. (2022). Aile danışmanlığında etik: Ayrıcalıklı zorluklar ve etik ikilem çözme süreci. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 5(2), 35-59.

Karakurt, N. (2021). *Çocuk ruh sağlığının gelişiminde medyanın rolü*. S. Yıldırım & A. Doğutaş (Ed.), Çocuk, Medya ve Sosyal Medya (ss. 49-69). Ankara: Eğiten Kitap.

Karataş, K., & Nadir, U. (2016). *Aile danışmanlığı*. In A.Ö.F. Yayını (Ed.), *Aile Eğitimi* (ss. 121-147). Eskişehir: AÖF Yayınları.

Kaşdibi, A., & Yılmaz, S. (2022). İslam aile hukukunda aile hakemliği ve günümüzdeki aile problemlerinin çözümünde uygulanabilirliği. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 641-668.

Kılınçer, H. (2021). Aile danışmanlığında maneviyat boyutunun önemi. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17, 263-273.

Nar, S. (2023). Uzaktan çevrimiçi aile danışmanlığı: Nitel bir çalışma. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 6(1), 141-168.

Özcelik, S. (2006-2007). Islamic/Middle Eastern conflict resolution for inter-personal and intergroup conflicts: Wisata, sulha and third-party. *Uluslararası İlişkiler*, 3(12), 3-17.

Parkinson, L. (2018). *Aile arabuluculuğu*. A. Arabulucu Yonca Fatma Yücel (Ed.), Adalet Bakanlığı Yayın İşleri Dairesi Başkanlığı.

Şen, Y. (2012). İslâm hukukunda arabuluculuk. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(22), 105-135.

Taştan, K. (2018). Stratejik aile danışmanlığı: Bir vaka incelemesi. *Konuralp Medical Journal*, 10(2), 256-259.

Tayfun, R., & Erdem-Türk, A. (2016). Arabuluculuk uygulamalarına ilişkin bir alan araştırması (Ankara örneği). *TBB Dergisi*, 122, 417-438.

Tönbül, Ö. (2019). Aile danışmanlığı sürecinde ve kuramlarında amaç oluşturma. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 76-95.

Uyumaz, A., & Erdoğan, K. (2015). Aile hukukundan doğan uyuşmazlıkların alternatif çözüm yolları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(1), 119-169.

Üstündağ, A. (2014). Yapısal aile danışmanlığı ve bir olgu örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33), 113-126.

Yeşilirmak, A. (2019). Arabuluculuk Nedir. *Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı*. (Ed.) Ali Yeşilirmak, Elif Kısmet Kekeç, Alper Bulur (ss. 25-45). İstanbul: Monopol Yayınları.